

Tom 30/2019, ss. 169–179
ISSN 1644-888X
e-ISSN 2449-7975
DOI: 10.19251/ne/2019.30(11)
www.ne.pwzsplock.pl

Marcelina Słaba

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnobrzegu

WYKORZYSTANIE FINANSÓW PUBLICZNYCH W GMINIE KOPRZYWNICA

THE USE OF PUBLIC FINANCES IN THE MUNICIPALITY OF KOPRZYWNICA

Streszczenie

Gmina jest podstawową jednostką samorządu terytorialnego. Budżet gminy jest planem, który zawiera dochody i przychody a także wydatki i rozchody. Na źródła dochodów gminy składają się dochody własne, subwencje oraz dotacje celowe z budżetu państwa. Gmina ponosi wydatki związane z inwestycjami. Gmina Koprzywnica to gmina znajdująca się w województwie świętokrzyskim w południowo-zachodniej części powiatu sandomierskiego. Gmina jest gminą rozwijającą się. Dzięki wykorzystaniu środków z programów gmina poszerzyła sieć kanalizacji, sieć wodociągową, a także remontowała i przebudowywała drogi gminne oraz powiatowe.

Słowa kluczowe: Gmina, finanse, wydatki, budżet.

Summary

Municipality is the basic unit of local self-government. Municipal budget is a plan that includes income and revenues as well as expenses and expenditure. The source of the municipal income consists of its own income, subventions and targeted subsidies from the state budget. Municipality incurs expenses related to investments. Koprzywnica is a municipality located in the Świętokrzyskie province in the southwestern part of the Sandomierz district. It is a developing municipality. Thanks to the use of funds from the programs, the municipality has expanded the sewerage system, the water supply network, and also renovated and rebuilt municipal roads.

Key words: municipality, finances, expenses, budget.

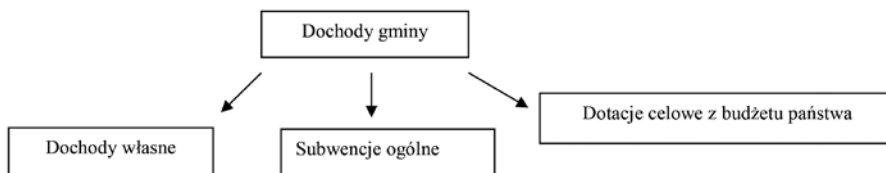
WPROWADZENIE

Podstawową jednostką samorządu terytorialnego jest gmina. Gmina to inaczej wspólnota samorządowa, która funkcjonuje na danym terytorium. Ponadto wykonuje ona zadania publiczne w imieniu własnym jak i również na własną odpowiedzialność. Posiada osobowość prawną. Samodzielność funkcjonowania gminy podlega ochronie sądowej. [Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym art. 1].

Organami gminy jest Rada gminy oraz wójt. Są to organy publiczne. Osoby zamieszkujące terytorium danej gminy mają prawo do brania udziału w sesjach rady gminy, posiedzeniach komisji oraz mają dostęp do dokumentacji dotyczącej zadań publicznych. Co więcej mieszkańcy mają wgląd w dokumentację dotyczącą zadań publicznych oraz protokołów posiedzeń organów gminy i komisji rady gminy. [Harańczyk, 2010, s. 26]. Jednostkami pomocniczymi samorządu terytorialnego są sołectwa.

ŹRÓDŁA DOCHODÓW BUDŻETU GMINY

Budżet jednostki samorządu terytorialnego to plan, który zawiera dochody i przychody a także wydatki i rozchody. Podział dochodów gminy przedstawia poniższy wykres.

Rys. 1. Podział dochodów gminy

Źródło: Opracowanie własne.

Zgodnie z ustawą z 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, artykuł 4 tejże ustawy przedstawia źródła dochodów własnych gminy. Wśród nich wyróżniamy:

1. Wpływy z podatków, w których skład wchodzi:
 - podatek od środków transportowych,
 - podatek od nieruchomości,

- podatek od spadków i darowizn,
 - podatek leśny,
 - podatek od czynności cywilnoprawnych,
 - podatek rolny,
 - podatek dochodowy od osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej.
2. Wpływy z opłat (są to wpływy z dodatkowych zobowiązań podatkowych, które są związane z unikaniem opodatkowania w podatkach wymienionych w pkt 1), w których skład wchodzi:
 - opłata skarbową,
 - opłata targowa,
 - opłata miejscowa,
 - opłata uzdrowskowa,
 - opłata od posiadania psów,
 - opłata eksploatacyjna,
 - opłata reklamowa
 - opłaty inne, które stanowią dochody gminy, ale które są określone według odrębnych przepisów.
 3. Dochody z majątku gminy.
 4. Darowizny, spadki oraz darowizny realizowane na rzecz gminy.
 5. Dochody otrzymane przez gminne jednostki budżetowe, a także wpłaty od gminnych zakładów budżetowych.
 6. Dochody z kar pieniężnych i grzywien, które określają odrębne przepisy.
 7. Odsetki od pożyczek udzielanych przez gminę w zgodzie z odrębnymi przepisami.
 8. Odsetki od nieterminowo przekazywanych należności, które tworzą dochody gminy.
 9. 5% dochodów osiąganych na rzecz budżetu państwa w związku z wykonaniem zadań z zakresu administracji rządowej a także innych zadań zleconych ustawami, ale w zgodzie z odrębnymi przepisami.
 10. Odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunku bankowym gminy, ale w zgodzie z odrębnymi przepisami.
 11. Dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego.
 12. Inne dochody należne gminie, określone według odrębnych przepisów. [Ustawa z dnia 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Dz.U.2003 Nr 203 poz. 1966. Art. 4]

Wielkość udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz od podatników tego podatku, którzy mieszkają w obszarze danej gminy wynosi 39,34%, natomiast wysokość udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych wynosi 6,71%. [Ustawa z dnia 13 listopad 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Dz.U. 2003 Nr 203 poz. 1966. Art. 4]

Do dochodów gminy zaliczamy także:

- środki, które pochodzą ze źródeł zagranicznych, ale jednocześnie nie podlegają one zwrotowi
- środki, które pochodzą z budżetu Unii Europejskiej
- inne, pozostałe środki, które są określone w odrębnych przepisach

Gmina ma uprawnienia w zakresie ustalania podatków odnośnie podatku od nieruchomości, podatku rolnego, podatku leśnego, podatku od środków transportowych, a także opłat za posiadanie psów. W Polsce najważniejsze miejsce zajmuje podatek od nieruchomości natomiast pozostałe podatki nie mają aż tak dużego znaczenia.

Subwencje ogólne jest świadczeniem publicznoprawnym państwa na rzecz innych podmiotów publicznoprawnych, które są prawno-finansowym odbiciem ustrojowego podziału zadań publicznych pomiędzy państwo i samorząd terytorialny [Patrzałek, 2010, s. 115]. W tabeli 1 przedstawiono podział subwencji wraz z jej charakterystyką.

Tabela 1.

Subwencja		
Wyrównawcza	Oświatowa	Równoważąca
– opłacana jest z środków państwa – składa się na nią kwota podstawowa, która jest udzielna gminie wtedy, gdy jest ona ograniczona względem źródeł dochodów własnych oraz kwota uzupełniająca, która jest udzielana gminom, w których mamy do czynienia z małą gęstością zatrudnienia	– ustalana jest według kalkulacji budżetowej na podstawie algorytmu, który uwzględnia typy i rodzaje szkół, a także placówek prowadzonych przez te jednostki.	– wpływają na nią należności gmin bogatych finansowo i łączna wartość środków pieniężnych uzupełniająca części wyrównawcze subwencji obliczonych dla gmin zasobnych o niskiej gęstości zaludnienia, ale im nie wypłaconym.[Patrzałek, 2010, s. 115].

Źródło: Opracowanie własne.

Środki pieniężne otrzymane z subwencji ogólnej przekazane są organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego. Organ ten rozstrzyga na co zostaną dalej wydane dane środki. Natomiast dotacje celowe z budżetu państwa mają charakter celowy, bezzwrotny, nieodpłatny oraz wykonują interes publiczny. Mogą one być dotacjami na:

- zadaniami z zakresu administracji rządowej, a także na inne zadania zlecone ustawami
- zadania realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego na mocy porozumień zawartych z organami administracji rządowej
- usuwanie bezpośrednich zagrożeń dla bezpieczeństwa i porządku publicznego, skutków powodzi i osuwisk ziemnych oraz skutków innych klęsk żywiołowych
- finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych
- realizację zadań wynikających z umów międzynarodowych [Ustawa z dnia 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Art. 8].

Dochody gminie są udzielane dożywotnio. Sprawia to, że dochody te mają charakter stabilny. Mamy do czynienia z sytuacjami, w których udzielane są one na krótki okres czasu. Wówczas wtedy następuje rozciągnięcie mocy aktualnej przepisów prawnych, które wyznaczają zasady klasyfikacji dochodów lub wdrażają nowe metody prawne co roku.

Gmina nie ma bezpośredniego oddziaływania na dochody, które uzyskała z wkładu w podatkach państwowych, ani nie ma kompetencji w władztwie podatkowym w relacji z tymi podatkami. Gmina może oddziaływać na wzrost wpływów do budżetu z tytułu podatków dzięki ożywianiu rozwoju gospodarczego, a także organizować sprzyjające warunki do osadzania się albo nakłaniania inwestorów do zainwestowania w zarządzanie przedsiębiorstwem.

WYDATKI GMIN

Wydatki gminy są klasyfikowane pod kontem podziału na różne kryteria. Pod kontem charakteru ekonomicznego transakcji wydatki dzielimy na:

- wydatki finalne
- wydatki redystrybucyjne

Wydatki finalne to inaczej wydatki autentyczne, które są związane z decyzjami dotyczącymi kierunku wydatków publicznych. Określają one sposób

wykorzystania dóbr i usług [Jastrzębska, 2012, s. 138]. Natomiast wydatki redystrybucyjne to wydatki transferowe, które związane są z pobieraniem kredytów przez jednostki samorządu terytorialnego, udzielaniem pomocy społecznej dla najuboższych rodzin, a także udzielaniem stypendiów. Środki pieniężne są przekazywane przez wydatki redystrybucyjne na organy wewnętrzne w postaci zasiłków dla gospodarstw domowych, czy także udzielaniu dotacji dla organizacji pozarządowych.

Ze względu na rodzaj wydatków wydatki dzielimy na: wydatki bieżące i wydatki majątkowe. Wydatki bieżące są wydatkami systematycznymi i wprost związanymi z działaniami gminy oraz jej jednostek. Zajmują się płaceniem wynagrodzeń za świadczoną pracę pracownikom, a także odpowiadają za koszty zakupów towarów i usług w dziedzinie utrzymania i użytkowania danych obiektów. Na wydatki bieżące składają się wydatki osobowe i rzeczowe. Wydatki osobowe są to wydatki związane z wynagrodzeniem dla pracowników natomiast wydatki rzeczowe są to wydatki związane z przekazywaniem ich na kupno urządzeń lub materiałów.

Wydatki majątkowe są związane z wydatkami inwestycyjnymi, budowlanymi, kupnem środków trwałych, a także inwestycjami kapitałowymi.

Podział wydatków ze względu na wpływ na gospodarkę mamy do czynienia z wydatkami neutralnymi oraz wydatkami aktywnymi. Wydatki neutralne są konieczne dla odpowiedniego działania jednostki samorządu terytorialnego oraz wypełniania tych zadań. Natomiast wydatki aktywne są efektem zamierzonej integracji władz gminy w lokalny system społeczno-gospodarczy [Dziurbejko, 2006, s. 31-32].

Wydatki są także dzielone pod względem przekroju podmiotowo-organizacyjnego i przedmiotowo funkcjonalnego. Do pierwszych zaliczane są wydatki związane bezpośrednio z oddzieleniem wydatków zgodnie z klasyfikacją danych podmiotów, które są odpowiedzialne za ich realizację, a także sformułowania odpowiedzialności za wykonanie budżetu jednostki samorządu terytorialnego. Do drugich zaliczane są wydatki zgodnie z ich przeznaczeniem odnośnie zadań lub funkcji jednostki samorządu terytorialnego.

Wydatki dzielimy także ze względu na problemy związane z zakresem samodzielności finansowej jednostki samorządu terytorialnego na wydatki prawnie zdeterminowane oraz wydatki zmienne. Wydatki prawnie zdeterminowane powstają w ustawach i Konstytucji RP. Natomiast wydatki zmienne są związane z wyborami władz samorządowych, które oparte są na hierarchizacji celów

polityki społeczno-ekonomicznej jednostki samorządu terytorialnego [Jastrzębska, 2012, s. 139].

Charakterystyka Gminy Koprzywnica

Gmina Koprzywnica jest położona w województwie świętokrzyskim w południowo-zachodniej części powiatu sandomierskiego. Powierzchnia gminy wynosi 6 935 ha, w czym tereny miasta to aż 1 788 ha. Koprzywnica została założona przez Kazimierza Sprawiedliwego, który to w 1185 roku sprowadził do Koprzywnicy Cystersów. W 1268 roku otrzymała ona prawa miejskie, ale już w 1869 roku prawa te utraciła. Prawdopodobnie miał na to wpływ likwidacja opactwa Cystersów w 1820 roku przez co Koprzywnica podupadła. Po raz kolejny prawa miejskie gmina uzyskała od 1 stycznia 2001 roku. Obecnie jest to dobrze rozwijająca się miejsko-wiejska gmina. Posiada wiele atrakcji turystycznych min. Kościół parafialny pw. Matki Bożej Różańcowej z końca XVII wieku, leśne tereny rekreacyjne, Zalew Koprzywnica, który składa się ze zbiornika głównego „Danusia” oraz zbiornika „Hania” o łącznej powierzchni 17 ha.

Gmina Koprzywnica w 2013 rok

Budżet na 2013 rok po zmianach przedstawiał dochody w wysokości 23 449 673 zł, a wydatki 25 357 375 zł. Deficyt wyniósł 1 907 702 zł. Po końcowym rozliczeniu dochody wyniosły 22 972 805 zł a wydatki 24 578 588 zł. Najważniejsze inwestycje, które miały miejsce w gminie w tym roku to była budowa kanalizacji sanitarnej na ulicy Armii Krajowej, Czynowej, Floriańskiej, Krakowskiej oraz Żeromskiego w Koprzywnicy. W wyniku realizacji tego projektu sieć czynna osiągnęła ponad 28 kilometrów. Jest to bardzo dużo ponieważ poziom skanalizowania gminy wzrósł z 26% aż do 37,5%. Ta inwestycja została zrobiona ze środków uzyskanych z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w wysokości 1 469 774 zł, a środki własne gminy wyniosły 988 407 zł.

Rozbudowano także infrastrukturę turystyczną zalewu w Koprzywnicy. Wykorzystano tutaj środki z programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w wysokości 33 500 zł, a 36 500 to środki własne gminy.

Gmina Koprzywnica w 2014 roku

Plan gminy Koprzywnica w 2014 roku przedstawiał się następująco dochody – 24 964 284 zł, wydatki – 23 744 052 zł. Wykonano plan budżetu w 95,74% – dochody, a w 94,34% – wydatki. Z czego aż 1 508 654 zł zostało w rękach gminy. Jest to rok bardzo intensywny w rozwoju dla gminy. Najważniejszym

projektem był projekt wodno-kanalizacyjny. W samej Koprzywnicy zbudowano sieć kanalizacji sanitarnej o łącznej długości 850 metrów oraz 32 studzienkach kanalizacyjnych. Projekt był współfinansowany z PROW, gdzie poziom dofinansowania wyniósł aż 60% wartości całej inwestycji. Jest to bardzo dużo w odniesieniu do tak dużej inwestycji w gminie.

Gmina ponadto w tym roku wykonała instalację centralnego ogrzewania w świetlicy w Dmosicach i Beszycach, gdzie otrzymała dofinansowanie w PROW w wysokości 8 243 zł, a własny wkład gminy przy tym projekcie wyniósł 13 048 zł. Ponadto z tego samego programu skorzystała przy zakupie 6 lamp, domków wolnostojących – drewnianych, 10 kamizelek ratunkowych, 4 rowery wodne oraz sprzęt wodny, który posłużył zagospodarowania terenu nad zalewem w Koprzywnicy. Z tego programu gmina otrzymała 24 432 zł. Kolejne inwestycje w gminie to inwestycje zakupu sprzętu komputerowego dla Urzędu Miasta i Gminy. Wyposażenie gminy w takie urządzenia wyniosły 171 913 zł, ale samo dofinansowanie z RPO wyniosło 146 126 zł.

Gmina Koprzywnica w 2015 rok

Nowy budżet uchwalony na 2015 rok w gminie nie zakładał wiele inwestycji. Najważniejszymi inwestycjami była budowa pompowni wody w Błoniu oraz poszerzenie odcinków sieci wodociągowej w Koprzywnicy, Świążycach i Zbigniewicach Kolonii. Zaplanowane dochody gminy wyniosły 600 tysięcy złotych, z czego gmina w 60% dysponowała środkami z dofinansowania. Na podstawie sprawozdania z wykonania budżetu w 2015 roku wynika, że tak zaplanowany budżet przedstawiał deficyt w gminie w wysokości 158 381 tys. złotych. Natomiast zaplanowane dochody wyniosły 17 579 000 zł. W trakcie roku zarówno deficyt dochodów jak i wydatków zwiększył się. Zrealizowano plan dochodów w 99,64%, a plan wydatków 98,37%. Deficyt był wyższy niż zakładano w pierwszej uchwale o 196 549 zł. W gminie w tym roku przebudowano drogi gminne w Świążycach i Zbigniewicach. Nakłady na tą inwestycję wyniosły 277 485 tys. zł, przy czym ponad 75% to środki pochodzące z Biura Wojewody do spraw Usuwania Skutków Klęsk Żywiolowych w Kielcach. Zadłużenie gminy po koniec 2015 roku po kątem wykonanych dochodów ogółem obniżyło się do 36,49% z 41,99%.

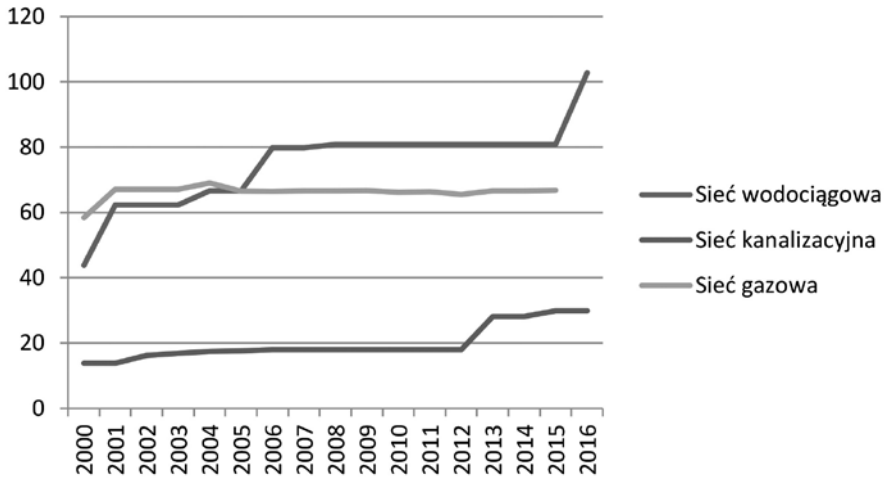
Gmina Koprzywnica w 2016 rok

Zaplanowany budżet na 2016 rok wyniósł odpowiednio dochody – 20 578 000 zł, a wydatki 20 338 000 zł. Nadwyżka finansowa planowana

wyniosła odpowiednio 240 tys. zł. Na koniec roku 2016 według sprawozdania dochody wyniosły 24 813 942 zł a wydatki 25 622 884 zł. Deficyt 431 181 zł. Dużą inwestycją dla gminy był projekt „Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków oraz rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej na terenie Koprzywnicy”. Projekt ten zajął drugie miejsce na liście projektów w ramach działania 4.3. Gmina dostała dofinansowanie na ten projekt w wysokości 22 084 260 zł, gdzie wartość całego projektu wyniosła 34 338 303 zł. Resztę środków gmina musiała pokryć z własnych środków. W ramach kolejnego projektu „Przeciwdziałanie skutkom klęsk żywiołowych oraz usuwanie ich skutków”, który dotyczył zakupu samochodu ratowniczo-gaśniczego OSP Ciszycy gmina otrzymała 603 361,12 zł dofinansowania, czyli aż 75% wartości całego projektu. Ponadto gmina otrzymała dofinansowanie na przebudowę dróg gminnych w Koprzywnicy i Gnieszowicach. Długość odcinka to aż 1216 metrów. Wartość projektu 2,3 mln zł, z czego wartość dofinansowania to 62%. Ponadto w gminie miały miejsce także inne bardzo ważne wydatki możemy do nich zaliczyć min. zakup kosiarko-tokarki samojezdnej z przeznaczeniem dla Ciszycy z funduszu sołeckiego, czy także wykonanie audytu energetycznego dla budynków szkół Koprzywnicy, Niedźwicach, Gnieszowicach, ale także dla Urzędu Miasta i Gminy, Środowiskowego Domu Samopomocy w Krzcinie.

Gmina Koprzywnica w 2017 rok

Planowany budżet na 2017 rok wyniósł odpowiednio dochody – 25 962 400 zł, a wydatki 25 167 333 zł. Tak wysoka wartość budżetu była najwyższa w hitowu działania Gminy Koprzywnica. Gmina oczywiście nie zapominała o pracach konserwacyjnych na terenie Miasta ponieważ w Koprzywnicy znajdują się zabytki, które są wpisane do rejestru zabytków. Takimi zabytkami jest kościół pocysterski p.w. św. Floriana, na co zostało przeznaczone 20 tys. zł z przeznaczeniem na wykonanie prac konserwatorskich ołtarza „Oplakiwanie przez Cystersów”. Kolejnym zabytkiem jest kościół Matki Bożej Różańcowej w Koprzywnicy, na który przeznaczono 40 tys. zł z przeznaczeniem na zabezpieczenie budynku przed wilgocią poprzez odwodnienie i wykonanie drenażu przy tym kościele. Na remont dróg gminnych nakłady wyniosły 1 449 232 zł, przy czym 1 036 941 zł stanowiły dofinansowania. Natomiast koszt drogi powiatowej Koprzywnica–Łązek wyniósł 261 332 zł, gdzie udział gminy wyniósł 26 113 zł. Całkowity koszt przeprowadzonych prac dotyczących remontu dróg zamknął się w 1 719 564 zł.

Wykres 1. Rozbudowa sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w gminie Koprzywnica na podstawie długości czynnej sieci rozdzielczej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sado, 2018.

Z wykresu możemy zauważyć, że od 2012 roku sieci kanalizacyjne w gminie się zwiększają poprzez wykorzystywanie środków pieniężnych z różnych programów. Natomiast sieć gazowa przez cały badany okres utrzymuje się na takim samym poziomie. Można zauważyć, że gmina nie inwestuje w rozwój tej sieci. Natomiast sieć wodociągowa największy rozwój miała w 2015 roku i możemy zauważyć, że dostęp do tej sieci od tego roku ma coraz więcej rodzin, bo w 2000 roku do tej sieci było 999 przyłączy natomiast już w 2016 roku mamy 1766 przyłączy.

PODSUMOWANIE

Gmina Koprzywnica jest gminą rozwijającą się. Na przestrzeni lat 2013–2017 w gminie została wybudowana pompownia wody w Błoniach, oraz wybudowano odcinek sieci wodociągowej w miejscowościach Koprzywnica, Świążyce oraz Zbigniewice Kolonia. Ponadto przebudowano i rozbudowano drogi gminne. Wyremontowano aż 11,688 km dróg które znajdowały się w administrowaniu gminy i 1,5 km dróg powiatowych. Przebudowano węzeł kanalizacyjny na jednej z ulic. Zakupiono samochód pożarniczy dla OSP Gnieszowice i Ciszycy. W gminie długość czynnej kanalizacji wzrosła do 29,9 km, gdzie

poziom skanalizowanej gminy wzrósł do 37,5%, liczba przyłączy także wzrosła aż do 685 sztuk. Dzięki wykorzystaniu środków z dofinansowania oraz wkładu własnego gmina Koprzywnica coraz lepiej prosperuje.

LITERATURA

Harańczyk Anna. 2010. *Samorząd terytorialny. Organizacja i gospodarka*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym.

Ustawa z dnia 13 listopad 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Dz.U. 2003 Nr 203 poz. 1966.

Patrzalek Leszek. 2010. *Finanse samorządu terytorialnego*. Wrocław: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego.

Jastrzębska Maria. 2012. *Finanse jednostek samorządu terytorialnego*. Warszawa: LEX a Wolters Kluwer business.

Dziurbejko Tomasz. 2006. *Planowanie rozwoju gminy, jaki instrument pozyskiwania funduszy pomocowych Unii Europejskiej*. Warszawa: Wydawnictwo Difin.

Sprawozdania z wykonania budżetu gminy za lata 2012-2018.

Uchwała Nr XLIII/2018/2014 Rady Miejskiej w Koprzywnicy z dnia 27 stycznia 2014 roku.

Uchwała Nr XIV/55/2015 Rady Miejskiej w Koprzywnicy z dnia 10 sierpnia 2015 roku.

Uchwała Nr XV/59/2015 Rady Miejskiej w Koprzywnicy z dnia 2 września 2015 roku.